

Tekstombrydning/layout
Anne-Marie Andersen

Tryk:
Albertslund Kommunes Trykkeri
SBSYS sagsnr.: 27.00.00-A26-2-22
© Albertslund Kommune – Januar 2023

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
Hvem er pjecen relevant for, og hvad kan man læse i pjecen?	4
Hvem henvender beredskabsplanen sig til	4
2. Hvad er et overgreb?	5
Vold – definition	5
Seksuelle krænkelse – definition	5
3. Forebyggelse af overgreb – hvad kan vi gøre på arbejdspladsen?	7
4. Tidlig opsporing – hvilke tegn og reaktioner på overgreb kan der være?	9
Del din tvivl	9
Børns seksuelle udvikling.....	9
Seksuelle overgreb	9
Hvor meget må du tale med barnet?	10
Tegn og signaler på mistrivsel	11
Hvornår skal du handle	11
Tegn på, at et barn har været udsat for seksuelle overgreb	11
Tegn på, at et barn har været udsat for vold	14
Særligt om udsatte børn og unge	15
Børn og unge anbragt uden for hjemmet	15
Fokus på barnet og familien	15
Fokus på medarbejderen	16
5. Handleveje - hvad gør du, hvis du er bekymret for et barn eller mistanken om vold eller seksuelle overgreb opstår?	17
Underretningpligt.....	17
Hvad skal underretningen indeholde?.....	18
Hvad gør Familieafsnittet, når den modtager en underretning?	18
Checklister for handleveje	19
Hvad gør du, hvis du har mistanke?	20
Mistanke eller viden i.f.t. forældre eller andre i forældres sted	22
Mistanke eller viden i.f.t. en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte)	22
Mistanke eller viden i.f.t. en ansat	23
Mistanke eller viden i.f.t. et barn under 15 år	23
6. Hvad gør politiet?	25
7. Hvad gør Børnehuset?	25
8. Hvornår er der brug for et samarbejde mellem kommunen og statsforvaltningen?.....	27
9. Hvordan håndterer man pressen?	27
10. Hvor kan du hente yderligere information/bistand?	28

1. Hvem er pjecen relevant for, og hvad kan man læse i pjecen?

Alle medarbejdere i Albertslund Kommune, der arbejder med børn og unge, skal være med til at forebygge og håndtere overgreb mod et barn eller en ung under 18 år. Til det formål er der udarbejdet denne beredskabsplan, som skal sikre, at alle medarbejdere er klædt på til opgaven. Beredskabsplanen beskriver, hvordan vi forebygger og opsporer overgreb. Desuden angiver den de mulige handlemåder, forpligtelser og den støtte, du har til rådighed i håndtering af mistanke eller konkret viden om vold og/eller seksuelle overgreb.

Hvem henvender beredskabsplanen sig til?

Beredskabsplanen henvender sig til både ledere og ansatte i dagpleje, dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, klubber, sundhedsplejen, myndighedsrådgivere, pædagogisk psykologisk rådgivning, behandlingstilbud til børn og unge og deres familier, den kommunale tandpleje og andre, der er i kontakt med børn og unge under 18 år.

Beredskabsplanen tager udgangspunkt i Socialstyrelsens [**”Vejledningsmateriale til håndtering af sager med overgreb mod børn og unge”**](#), erfaringer fra andre kommuner, i SISO’s¹ inspirationskatalog til et skriftligt kommunalt beredskab og publikationen: [**”Den professionelle tvivl: Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge”**](#).

¹ SISO – Videnscenter for Sociale Indsatser ved Seksuelle overgreb mod børn, Socialstyrelsen

2. Hvad er et overgreb?

Et overgreb kan være vold eller en seksuel krænkelse af et barn eller en ung. Nedenfor kan du læse mere om de to typer af overgreb samt straffelovens bestemmelser herom.

Vold – definition

Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen, uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Når et barn udsættes for fysisk eller psykisk vold, er der altid tale om, at barnet ufrivilligt udsættes for en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som kan bringe barnets sundhed, udvikling og trivsel i fare. Særligt for forældre gælder der efter forældreansvarsloven, at barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling.

Lovtekst fra forældreansvarsloven:

§ 2. Forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Stk. 2. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Seksuelle krænkelse – definition

Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende:

- En voksen, et andet barn eller en ung udnytter barnets tillid.
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet.
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til.
- Det seksuelle overgreb er et udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.

Et seksuelt overgreb kan have karakter af: voldtægt (samleje tiltvunget med vold eller trussel om vold), samleje og anden kønslig omgang end samleje, hvor handlingen har karakter af samleje dvs. oralt, analt samleje eller ved brug af genstande.

Blufærdighedskrænkelse i strafferetslig forstand hører ind under seksuelle overgreb i de situationer, hvor der sker beføling inden for eller uden på tøj, afklædning, kys, beluring, verbal uterlighed, forevisning af pornografiske billeder eller film og 'grooming'².

² Begrebet "grooming" omfatter tilfælde, hvor en voksen opbygger et tillidsforhold til et barn, typisk via internet-chat eller mobiltelefon, med henblik på senere at begå overgreb mod barnet.

Lovtekst fra straffeloven:

§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der

- 1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller
- 2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Stk. 2. For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, der har samleje med et barn under 12 år.

§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2.

§ 232. Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller, hvis forholdet er begået over for et barn under 15 år, med bøde eller fængsel indtil 4 år.

3. Forebyggelse af overgreb – hvad kan vi gøre på arbejdspladsen?

Dialog om værdier, politik og procedurer på arbejdspladsen er med til at forebygge overgreb. Kulturen på arbejdspladsen spiller en væsentlig rolle, når vi skal forebygge overgreb mod børn og unge, særligt for de arbejdspladser, der arbejder direkte med børn og unge. I dagtilbud, skoler, fritidsordninger og klubber bør I derfor have en åben dialog om værdier, normer og procedurer. Som en løftestang til dialogen, kan I tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Har vi den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Hvornår, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?
- Er det i orden at give børn/unge kram? Kys? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Kan vi sende nye medarbejdere alene på tur med børn/unge?
- Har vi regler for hvem, der sover sammen med børn/unge og hvilke børn, der sover sammen, når vi er på tur? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?
- Hvilket sprog og hvilken tone anvender vi voksne indbyrdes og i forhold til børnene?
- Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?
- Hvordan håndterer og snakker vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?
- Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser en grænseoverskridende adfærd overfor et barn?
- Hvad er acceptabel påklædning her hos os?
- Har vi en fælles holdning til vold?
- Hvornår er der tale om, at forældre udøver vold mod deres barn?
- Hvornår har vold en karakter, hvor vi skal reagere?
- Kender børnene til deres rettigheder fx ift. fysisk afstraffelse?
- Hvordan introduceres nye medarbejdere til vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan fortæller vi forældrene og andre samarbejdspartnere om vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan vil vi sikre omsætningen af de fælles normer i praksis, således at alle her på stedet kender til de fælles normer for adfærd og omgangsformer?

Derudover bør ledelsen og medarbejdere have viden om følgende:

- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Børns seksualitet og grænsedragningen mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd.
- Forståelse og tolkning af børn og unges tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb.
- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted.
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb.
- At kunne handle på trods af, at man er i tvivl, og at man ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb.

4. Tidlig opsporing – hvilke tegn og reaktioner på overgreb kan der være?

Del din tvivl

Som fagperson kan du blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold og seksuelle overgreb mod et barn.

Det er vigtigt, at du deler din tvivl med dine kolleger. Selv om den faglige vurdering af en given situation også er forbundet med personlige normer og grænser, er det vigtigt, at din tvivl ikke forbliver privat. Din tvivl er en vigtig drivkraft i arbejdet med en mistanke om overgreb, og den kan være både konstruktiv og professionel.

Børns seksuelle udvikling

Et barn har et naturligt behov for at udforske sin krop og seksualitet på egen hånd og nogle gange sammen med andre. Børns naturlige seksualitet bør understøttes, da den er et vigtigt fundament for et menneskes psykiske sundhed.

Udviklingen af barnlig seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udvikling og personlighedsdannelse. Førskolebørn ved meget lidt om seksuelle emner ud over kønsforskelse, graviditet og fødsel. Børn tænker ikke seksuelt om kropsdele, der også har seksuelle funktioner. Børns korrekte viden om seksualitet øges med alderen hos ikke-misbrugte børn, hvilket ikke er tilfældet hos børn, der er blevet seksuelt misbrugt.

Som en del af sin udvikling og i samspillet med sine relationer, lærer barnet at forstå betydningen af de kropslige oplevelser og fornemmelser. Den unge eller voksne kender til seksualitetens betydning, mens barnet først i puberteten begynder at forstå seksualitet som seksualitet. Indtil da mærker barnet en lyst, der ikke er forbundet med en voksen form for seksualitet.

Børn har lyst, men de har ikke samme viden om lysten som voksne. For barnet er det ganske enkelt lyst. En del af børnenes seksuelle udforskning er at røre ved sig selv, kigge på andre når de er nøgne og vise sig selv frem.

Det er vigtigt at have viden om børns seksuelle udvikling, fordi der kan opstå situationer, hvor det kan være svært at skelne imellem, hvad der er uskyldig seksuel udforskning, og hvad der er grænseoverskridende adfærd.

Seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb kan ske mellem børn og voksne, men også børn imellem.

Børn, som ikke forstår betydningen af eller har ord og begreber for det overgreb, som de er blevet udsat for, kan have vanskeligt ved at gengive oplevelsen.

Børn, der har været udsat for overgreb forsøger at give overgrebene betydning med deres fantasi. Barnets fortælling kan fremstå fantasifuldt og usammenhængende, og derfor kan det være svært at vurdere, om det barnet fortæller er fantasi eller virkelighed.

Det er din opgave at forsøge at forstå, hvad det er, barnet giver udtryk for. Hvis den voksne trækker sig, fordi fortællingen virker usand, kan barnet være tilbøjelig til at udfolde sin historie mere for at fastholde den voksnes opmærksomhed.

Hvor meget må du tale med barnet?

Men hvor meget må du tale med barnet? Og kan du komme til at ødelægge den politimæssige efterforskning? De spørgsmål skal du overveje, for der er en grænse for, hvor meget du må tale med barnet, ligegyldigt om det er et barn, der har svært ved at forklare en oplevelse, eller et barn, der fortæller om et overgreb. Du kan komme til at ødelægge den politimæssige efterforskning med dine spørgsmål. Du må gerne lytte til og stille forståelsesspørgsmål eller afklarende spørgsmål til barnet.

I de tilfælde hvor du er usikker på, om forældrene er involveret i overgrebet, skal du være opmærksom på, at du ikke må involvere forældrene.

Hvis et barn eller en ung betror sig til dig, er det selvfølgelig nødvendigt at forholde sig til det, som barnet eller den unge fortæller. I sådan en situation er det vigtigt, at du finder balancen mellem at lytte aktivt til barnet eller den unge samtidig med, at du som fagperson ikke stiller for mange spørgsmål. Gør du det, kan sagen senere blive belastet af, at du har påvirket barnet eller den unge. I sådan et tilfælde er det vigtigt at huske, at det ikke er dig som fagperson, der skal vurdere, om barnet eller den unge taler sandt.

Her er et eksempel på, hvordan du kan tale med et barn, der betror sig til dig. En 10-årig pige, fortæller til sin klasselærer:

Pigen: Jeg kan ikke li' at være alene hjemme med min far. Han piller ved mig.

Klasselæreren: Hvad gør din far, når han piller ved dig?

Pigen: Han rører ved min tissekone. Han kommer ind på mit værelse om aftenen, når jeg er gået i seng. Han stikker hånden ind under dynen og rører ved min tissekone.

Klasselæreren: Det er godt, at du har fortalt det til mig. Jeg vil hjælpe, for voksne må ikke røre ved børns tissekoner.

Når der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et af elementerne i den beskrivelse, som du skal videregive. I tilfældet med den 10-årige pige, der betror sig til klasselæreren, skal læreren orientere skolelederen om samtalen. Skolelederen sender en underretning til Familieafsnittet uden at orientere forældrene om underretningen.

Afhøring af barnet er politiets opgave. Detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt for overgrebene osv. er spørgsmål, som politiet stiller i forbindelse med afhøringen af barnet. Det er ikke din opgave at vurdere, om den mistanke du har, eller den viden du har fået er sand.

Husk, at det ikke er dig som fagperson, der skal vurdere, om et barn eller en ung taler sandt. Din rolle er at give den viden, du har fået, videre til Familieafsnittet.

Tegn og signaler på mistriivsel

Det er skadeligt for børn og unge at blive udsat for vold og seksuelle krænkelse. Det er vigtigt, at du så tidligt som muligt opsporer og handler, hvis der er mistanke eller viden om, at børn og unge udsættes for overgreb. Det er oftest gennem barnet selv, du får viden eller mistanke om overgreb. Selvom det sjældent er muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet mistanken, er det vigtigt, at du har faglig viden om de mulige tegn og reaktioner, barnet kan udvise.

Der findes ikke entydige signaler på, at et barn eller ung har været udsat for overgreb. Børn er forskellige og reagerer og rammes i forskellig grad, når de udsættes for vold eller seksuelle overgreb. Det vil ofte være diffuse tegn, som ikke specifikt skyldes eller entydigt kan henføres til volden eller et seksuelt overgreb.

Barnet viser med sin adfærd tegn på mistriivsel, og det er derfor et vigtigt element i afdækningen af vold og seksuelle overgreb mod børn, at du er i stand til at se, tolke og handle på de tegn og signaler på mistriivsel, som børnene sender. Dette gøres ud fra et helhedssyn på barnet.

Hvornår skal du handle?

Generelt gælder det, at hvis et barns adfærd afviger fra, hvad du normalt kan forvente af et barn i den pågældende alder, så er der grund til at skærpe opmærksomheden på barnet. Hvis du har en fornemmelse af, at der er en forandring i barnets adfærd, uden at du har en konkret viden, skal din bekymring føre til en observation af barnet over en periode.

Tegn på at et barn har været udsat for seksuelle overgreb

Nogle tegn på at et barn har været udsat for seksuelle overgreb **kan** være:

Fysiske tegn:

- Rødmen, irritation omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning
- Blærebetændelse, skedekatar
- Blod i underbukserne
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsessvanskeligheder
- Klager over utilpashed
- Stoppe ting/objekter op i skede- eller endetarmsåbning
- Ufrivillig vandladning, encoprese
- Revner i mundvige, sår i munden
- Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme
- Synkebesvær, ubehag i forhold til bestemte fødevarer
- Usædvanlig krops lugt (sæd)
- Følger ikke normal vækstkurve

- Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine mm.
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne
- Tidlig seksuel aktivitet

Psykiske tegn:

- Humørsvingninger
- Tristhed
- Angst
- Uforklarlig gråd, skrigeture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Udvide ligegyldighed, robotlignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring, kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Dissociation
- Ukritisk i kontakten til andre
- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed
- Depression
- Mistillid til andre
- Manglende identitetsfølelse
- Forvirret omkring kønsidentitet

Sociale og adfærdsmæssige tegn:

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder fx ved leg og samvær med andre
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, babysprog
- Udadreagerende/aggressiv adfærd, sparke, slå, bide
- Hyperaktivitet
- Frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Tavshed
- Påføring af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i sin krop
- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende
- Påfaldende påklædning
- Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og relation til omgivelserne
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker
- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker og forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udvide pseudomodenhed
- Hemmelighedsfuld, skamfuld
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning

Tegn på at et barn har været udsat for vold

Nogle tegn på, at et barn har været udsat for vold **kan** være:

Fysiske tegn:

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Sår på kroppen
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud
- Symptomer på "shaken baby syndrome"
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske klager
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Søvnvanskeligheder

Psykiske tegn:

- Tristhed
- Indadvendthed
- Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Dissociation
- Lav selvfølelse
- Hjælpeløshed, magtesløshed
- Skyldfølelse, skamfølelse
- Begyndende depression
- Manglende identitetsfølelse
- Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsriver sig for hurtigt

Sociale og adfærdsmæssige tegn:

- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Leg med dukker, hvor vold illustreres
- Vanskeligheder med impuls kontrol
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Udadreagerende, aggressiv adfærd
- Følelse af frustration og vrede
- Hyperaktivitet, hypersensitivitet
- Angst
- Selvdestruktiv og selvskadende adfærd
- Udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå vold eller afsløring heraf
- Overtilpassethed
- Vanskeligheder med at regulere følelser

Særligt om børn og unge med handicap

Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af seksuelle overgreb. Måske har barnet vanskeligt ved at kommunikere med omverdenen, og du kan have vanskeligt ved at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Du kan være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap eller det faktum, at barnet har været udsat for seksuelle overgreb. Det har stor betydning, at du kender barnets handicap og dermed barnets mulighed for at kommunikere.

Som udgangspunkt skal du være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap, som hos børn og unge generelt.

Børn og unge anbragt uden for hjemmet

Undersøgelser viser, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er i 2-3 gange større risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb.

Manglende stabilitet og omsorg fra forældrenes side under opvæksten betyder, at børn, som er anbragt kan have særlige behov for omsorg og opmærksomhed. I sig selv kan dette øge deres sårbarhed og risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb, der måske begynder som eller forveksles med interesse, varme og omsorg. Desuden har en del af børnene i opvæksten oplevet grænseoverskridende adfærd fra voksnes side. Det kan medføre, at de ikke kender deres egne grænser særlig godt og generelt har svært ved at sætte grænser i forhold til andre.

Fokus på barnet og familien

Både i opsporingen af overgreb og i situationer, hvor det er kommet frem, at et barn har været udsat for overgreb, har du en vigtig rolle, når du har med barnet at gøre i hverdagen. Mange følelser og reaktioner er i spil hos både barnet og familien. Det er vigtigt, at du har fokus på barnet og familien. Barnet har behov for, at du fortsat drager omsorg for det, og at hverdagen er så tryk, forudsigelig og genkendelig som muligt midt i den vanskelige situation, der kan opstå, når det kommer frem, at et barn har været udsat for overgreb.

Fokus på medarbejderen

Medarbejdere, der er involveret i sager om overgreb mod børn, kan have brug for krisehjælp. Albertslund Kommune har indgået en aftale med Falck Healthcare om krisehjælp. Der kan rekvireres krisehjælp til både enkeltmedarbejdere samt medarbejdergrupper. Tal med din leder om, hvordan du tager kontakt til Falck Healthcare.

5. Handleveje - hvad gør du, hvis du er bekymret for et barn, eller hvis mistanken om vold eller seksuelle overgreb opstår?

Du har pligt til at handle, hvis du er bekymret, får mistanke eller viden om overgreb mod børn eller unge. Men hvad gør du helt konkret som medarbejder eller som leder? Og hvad gør Familieafsnittet?

Dette afsnit angiver konkrete handleveje for ledere og medarbejdere, så alle ved, hvad de skal gøre, hvis der opstår en mistanke eller viden om et konkret overgreb. Det fremgår endvidere, hvordan Familieafsnittet reagerer på en underretning.

Udover mistanke og viden om overgreb kan der være tale om bekymring for et barn, som er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med barnet i modsætning til konkret viden. Bekymring bør medføre, at du i første omgang observerer barnet i en periode og eventuelt taler med forældrene. Medmindre du er bekymret for, at det er forældrene, der begår overgreb. Du bør drøfte din bekymring med din leder og aftale eventuelle observationer.

Skriv dine observationer ned og drøft dine bekymringer og observationer med din nærmeste leder og eventuelt forældre.

Underretningspligt

Når du arbejder med børn og unge, har du skærpet underretningspligt.

Husk, at du har underretningspligt.
Husk din tavshedspligt og informer kun relevante om din mistanke.
Klik på dette link for at finde [underretningseskemaer](#).

Hvis du får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller andre forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, har du pligt til at underrette Familieafsnittet. Det kan fx være kendskab om, vold, mishandling, seksuelle overgreb, omskæring m.v.

Underretningspligten er personlig, og underretningen skal sendes til: familieafsnittet@alberts-lund.dk. Hvis der er tale om aktuelle episoder med vold eller seksuelle overgreb, bør du kontakte Familieafsnittet pr. telefon, således at sagsbehandleren kommer i gang med arbejdet med det samme. Det giver også en mulighed for at koordinere det videre forløb. Du kontakter Familieafsnittet på telefon 4368 6486 og beder om at tale med forvagten i Modtagelsen.

Efter servicelovens § 153, stk. 1 skal personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
- 3) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Hvad skal underretningen indeholde?

Indholdet i en underretning bør være så konkret og objektivt beskrivende som muligt. Underretningen bør:

- Angive ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden.
- Angive konkrete datoer for episoder og beskrive dine observationer. Konkret: Hvad er observeret hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Undlade tolkninger og vurderinger.
- Beskrive barnets fysiske, psykiske og sociale forhold.
- Beskrive barnets ressourcer.
- Beskrive barnets vanskeligheder.
- Anføre om forældrene er orienteret om underretningen, og hvis de ikke er begrundelsen herfor.

Hvis mistanken retter sig mod én eller begge forældre, orienteres de ikke om underretningen. Underretningen sendes direkte til: familieafsnittet@albertslund.dk
Familieafsnittet koordinerer med politiet, hvornår forældrene orienteres om underretningen.

Underretningspligten er personlig. Det betyder, at du på trods af evt. uenighed med din leder om hvorvidt, der skal udarbejdes en underretning, har pligt til at underrette, hvis du har mistanke eller viden om, at et barn udsættes for overgreb.

Hvad gør Familieafsnittet, når den modtager en underretning?

Alle underretninger kommer ind igennem Modtagelsen i Familieafsnittet.

- Når Modtagelsen får en underretning, bliver den vurderet inden der er gået 24 timer. Modtagelsen vurderer, om barnets eller den unges sundhed, trivsel og udvikling er i fare, således at der straks kan iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge. Denne vurdering foretages sammen med den faglig leder af Modtagelsen.

- Hvis Modtagelsen vurderer, at barnet eller den unge ikke har behov for akut indsats, bliver underretningen håndteret efter gældende sagsgange for indkomne underretninger jf. Serviceloven § 155, stk. 2.
- Hvis Modtagelsen vurderer, at barnet eller den unge har behov for akut handling. Særligt i forhold til sager, hvor der er tale om vold eller overgreb på barnet eller den unge, bliver der straks koordineret med politiet og Børnehuset. Der kan eventuelt iværksættes en samtale med barnet. Hvis forældrene er involveret i overgrebet, foregår samtalen uden forældres samtykke.
- Modtagelsen skal, senest 6 hverdage efter at have modtaget en underretning, sende en bekræftelse til den, der har underrettet, jf. Serviceloven § 155 b.
- Når Modtagelsen har undersøgt alle forhold omkring barnet eller den unge, træffer Modtagelsen sammen med den faglige leder afgørelse om det videre forløb.
- Familieafsnittet skal orientere underretter om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller foranstaltning. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 2.
- Familieafsnittet kan på baggrund af et konkret skøn vælge at orientere underretter om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat samt om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretter kan yde barnet eller den unge. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 3.

Rådgiveren vil i sin håndtering af sagen arbejde på at fastholde en normal hverdag for barnet ved at sikre, at der er trykkespersoner omkring barnet i hverdagen.

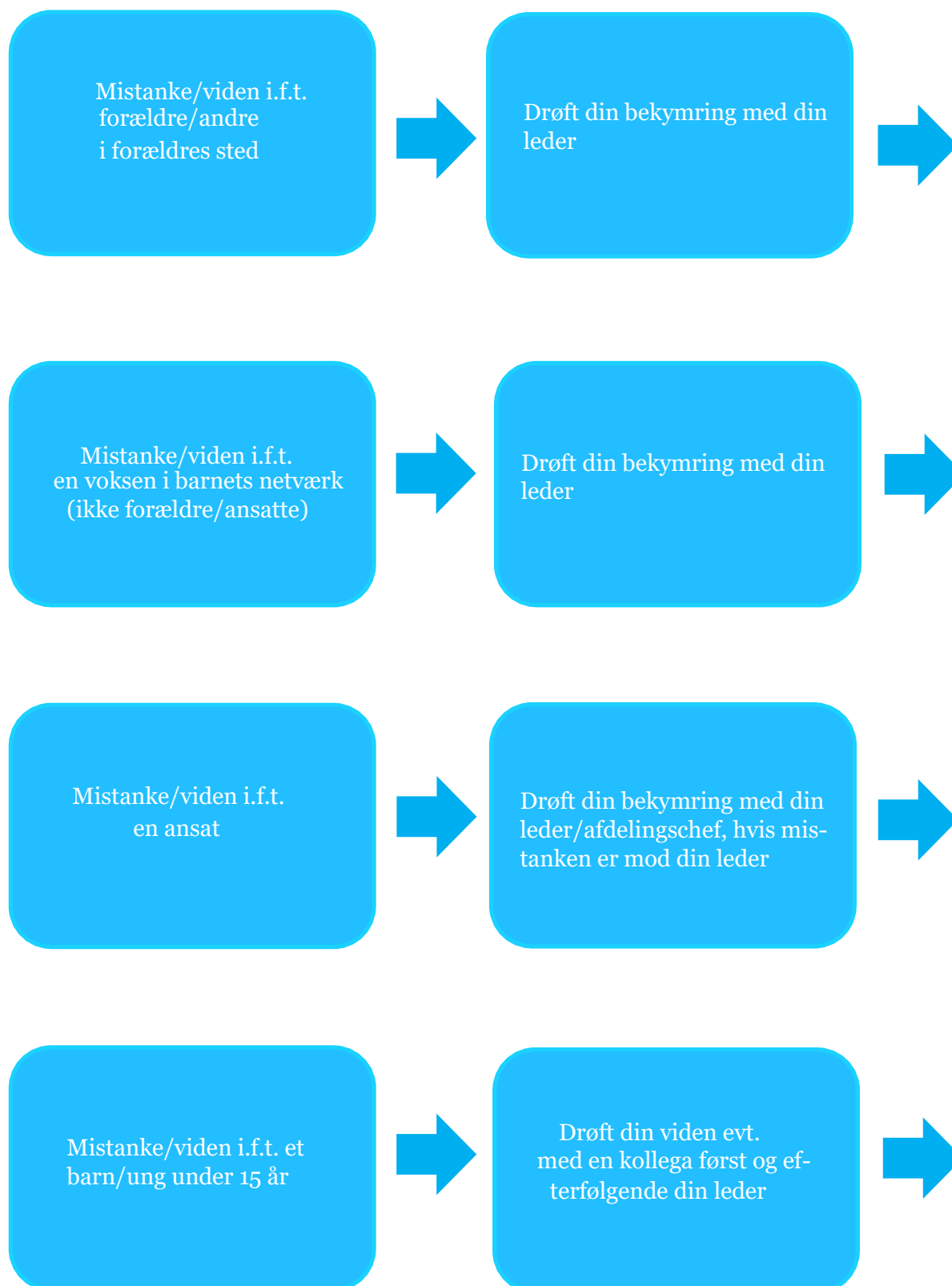
Hvis du oplever, at Familieafsnittet ikke handler tilstrækkelig på baggrund af din underretning, kan du kontakte ledelse i Familieafsnittet. Hvis du stadig ikke mener, at barnet får tilstrækkelig hjælp, kan du underrette Ankestyrelsen om din bekymring. Ankestyrelsen skal sikre barnets retssikkerhed og undersøge, om Familieafsnittets indsats er tilstrækkelig.

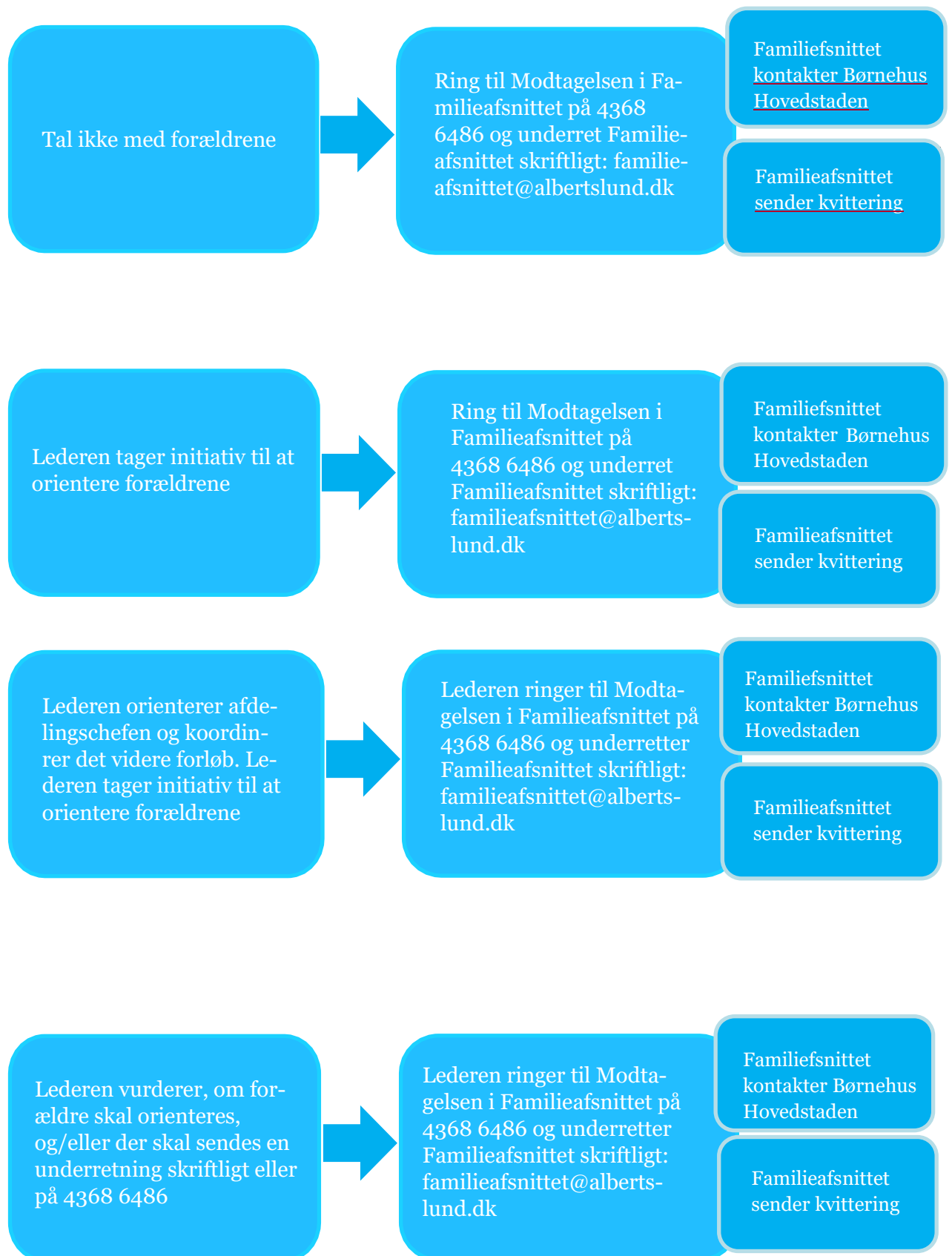
Checklister for handleveje

Det er altid vigtigt, at du gør noget, når du oplever, at et barn ikke trives. I sager om vold og seksuelle overgreb er det særlig vigtigt for barnet, at du gør det rigtige - det vil sige, at involvere de rigtige personer. I oversigten nedenfor kan du se, hvem du skal drøfte din mistanke eller viden med.

Nedenfor kan du se en checkliste over, hvordan du skal agere som henholdsvis medarbejder eller leder. Checklisten uddyber oversigten. Det er vigtigt at være opmærksom på, at checklisten varierer alt afhængigt af, om din viden/mistanke retter sig mod **forældre til barnet**, mod **en ansat i en af kommunens institutioner**, mod **en mere perifer voksen** eller om det er mod et andet **barn eller ung**.

Hvad gør du, hvis du har mistanke?

Mistanke eller viden i.f.t. forældre eller andre i forældres sted

Hvad gør du som medarbejder?

- Tal ikke med forældrene/stedforældre om mistanken.
- Drøft og afklar eventuel din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn og reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Nedskriv dine observationer, før du taler med andre
- Orienter din leder om mistanken, og brug dine observationer
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Tal ikke med forældrene eller stedforældre om mistanken.
- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Familieafsnittet eller kontakte dem på telefon: 4368 6486.
- Vurder oplysningerne fra din medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette Familieafsnittet.
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Familieafsnittet på telefon: 4368 6486 og få vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så orienter medarbejderen om, at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder og medarbejder kan du/I blive bedt om at deltage i et møde med Familieafsnittet med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt din medarbejder i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Familieafsnittet.

Mistanke eller viden i.f.t. en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte)

Hvad gør du som medarbejder?

- Drøft og afklar eventuel din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Nedskriv dine observationer, før du taler med andre.
- Orienter din leder om mistanken, og brug dine observationer.
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men gå ikke i detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Familieafsnittet eller tage kontakt på telefon: 4368 6486.
- Vurder oplysningerne fra din medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette Familieafsnittet.
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Familieafsnittet på telefon: 4368 6486 og få vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.

- Forældrene skal orienteres, inden der fremsendes underretning.
- Fortæl din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så din medarbejder besked om, at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder kan du og din medarbejder blive bedt om at deltage i et møde med Familieafsnittet med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt din medarbejder i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Familieafsnittet.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Mistanke eller viden i.f.t. en ansat

Hvad gør du som medarbejder?

- Noter hændelser og de videre handlinger i forhold til mistanke.
- Er det forældre, som kommer til dig med en bekymring eller en mistanke om et seksuelt overgreb eller vold mod deres barn, kan du bede forældrene om at skrive deres samtaler med barnet ned.
- Kontakt din leder – og kun din leder – hvis du har viden om et seksuelt overgreb eller vold begået af en anden ansat. Din leder har ansvar for at gå videre med sagen.
- Hvis din viden er rettet mod din leder, skal du kontakte afdelingschefen. Afdelingschefen har ansvar for at gå videre med sagen på samme måde, som en leder skal gøre.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb. Vær til rådighed. Fasthold en normal hverdag for barnet.

Hvad gør du som leder?

- Vurder tyngden af den skriftlige og mundtlige information, du har fået fra medarbejdere, forældre eller andre.
- Kontakt nærmeste leder for at koordinere det videre forløb, herunder om der er grundlag for at foretage en politianmeldelse.
- Har du konkret viden om vold eller seksuelt overgreb begået af en ansat, skal du straks sende en underretning om barnet til Familieafsnittet. Du skal informere det pågældende barns forældre.
- Vær opmærksom på behovet for støtte og omsorg til de involverede personer: barnet og barnets forældre, den ansatte som viden eller mistanke er rettet mod, de øvrige ansatte, børn og forældre
- Da der er tale om en personalesag, skal du i samarbejde med nærmeste leder koordinere det videre forløb.
- Du skal i samarbejde med nærmeste leder vurdere om og hvornår, det er relevant at orientere øvrige ansatte, de andre forældre, bestyrelsen mv.

Mistanke eller viden i forhold til et barn under 15 år

Hvad gør du som medarbejder?

- Overrasker du børnene i situationen, spørg dem da på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og hvor de eventuelt har set eller kender denne leg fra? Lyt til børnene og undgå at afhøre dem.
- Drøft og afklar eventuel din viden og mistanke med en kollega, som også kender barnet eller børnene.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner eller hændelser, der ligger til grund for din viden eller mistanke – undlad tolkninger
- Nedskriv dine observationer, før du taler med andre.

- Hvis du har fået din viden eller mistanke af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse så konkret som muligt og undlad at tolke på disse oplysninger.
- Orienter din leder om, hvad du har set
- Tal ikke om din mistanke med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Familieafsnittet eller kontakte dem på telefon: 4368 6486.
- Vurder medarbejderens oplysninger, herunder om karakteren af oplysningerne tyder mere på en eksperimenterende leg end på en overgrebssituation.
- Hvis du er i tvivl om ovenstående, kan du kontakte Familieafsnittet på telefon: 4368 6486 og bede om hjælp til en nærmere vurdering af oplysningerne.
- Der skal ved leg og aktiviteter, der vækker tvivl og bekymring om et seksuelt overgreb, altid foretages en underretning til Familieafsnittet både i forhold til det barn, der er blevet udsat for overgreb af et andet barn og i forhold til det barn, der har udsat et andet barn for overgreb.
- Et barn, der krænker et andet barn, har en adfærd, som det skal have hjælp til at stoppe.
- Hvis det er afklaret, at det drejer sig om en voldelig eller seksuel handling, skal du, eventuelt sammen med medarbejderen, allerede samme dag indkalde og/eller orientere begge børns forældre om hændelsen.
- Ved samtalen med forældrene skal du orientere om, at der skal indsendes en underretning til Familieafsnittet på hvert af børnene, så de kan få den relevante hjælp og støtte.
- Hvis der i forløbet opstår mistanke om, at et af børnene har været udsat for seksuelt overgreb fra forældre eller andre voksne i forældrenes sted, underrettes Familieafsnittet med en særskilt underretning uden, at forældrene orienteres. Herefter anvendes proceduren vedrørende viden eller mistanke rettet mod forældre eller andre voksne i forældres sted.
- Som underrettende leder kan du og din medarbejder blive bedt om at deltage i et møde med Familieafsnittet med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt din medarbejder i at kunne rumme den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Familieafsnittet.

6. Hvad gør politiet?

Medarbejdere, der arbejder inden for området for udsatte børn og unge, og politiet og anklagemyndigheden kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder. Det kan de gøre i de tilfælde, hvor det vurderes at være nødvendigt for at forebygge overgreb mod børn og unge.

Hvis mistanke eller viden om et overgreb er af en karakter, så politiet inddrages, er deres rolle at:

- Vurdere, om der er sket et strafbart forhold.
- Vurdere, om der skal foretages en retsmedicinsk undersøgelse med henblik på mulig sporsikring til brug for en eventuel retssag.
- Afhøre den forurettede. Er barnet til og med 14 år, sker det som en videoafhøring, hvor en specialuddannet medarbejder foretager afhøringen. Er barnet fyldt 15 år, afhøres det på normal vis.

Hvis du uden for Familieafsnittets åbningstid får viden eller mistanke om, at et barn har været udsat for et overgreb, skal du kontakte politiet på: 43861448. Politiet vil sørge for, du bliver ringet op af en medarbejder fra døgnvagten i Familieafsnittet.

7. Hvad gør Børnehuset?

Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal Familieafsnittet til brug for Den Børnefaglige Undersøgelse benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet jf. Servicelovens § 50 b. Det er Familieafsnittet, der kontakter børnehuset. Børnehuset kan give råd og vejledning, og man kan få foretaget en udredning af barnets behov for særlig støtte jf. Servicelovens § 50.

Børnehusets samlede ekspertise sikrer, at indsatsen til det enkelte barn/den unge sker med udgangspunkt i et tværsektorielt og børnevenligt helhedssyn, så det enkelte forløb tilrettelægges og koordineres så skånsomt som muligt for barnet/den unge. Børnehuset er bemanded med fast personale, der er særligt kvalificeret til at varetage sager om overgreb mod børn og unge.

Politiet tager stilling til eventuel retsmedicinsk undersøgelse og videoafhøring af barnet. I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Barnet og dets nærmeste omsorgspersoner kan endvidere efter behov modtage krisestøtte i børnehuset.

Det er fortsat Familieafsnittet i barnets eller den ungs kommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes.

Lovtekst fra retsplejeloven:

§ 115. Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses nødvendig af hensyn til:

- 1) et kriminalitetsforebyggende samarbejde (SSP-samarbejdet)
- 2) politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet) eller
- 3) samarbejdet mellem kriminalforsorgen, de sociale myndigheder og politiet (KSP-samarbejdet) som led i indsatsen overfor
 - a) dømte, der løslades fra institutioner under kriminalforsorgen,
 - b) dømte under 18 år, der løslades fra institutioner m.v. uden for kriminalforsorgen, hvor de er anbragt i henhold til § 78, stk. 2, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v., og
 - c) personer, der løslades fra varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, hvis de skønnes at være radikaliserede eller i risiko for at blive det.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i stk. 1 kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1. Oplysningerne må i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.

8. Hvornår er der brug for et samarbejde mellem kommunen og Familieretshuset?

I konfliktfyldte skilsmisssager, hvor forældrenes konfliktniveau overskygger fokus på barnet, fx på grund af sociale problemer i familien eller beskyldninger om vold og overgreb mod barnet, skal der etableres et tættere samarbejde mellem Familieafsnittet og Familieretshuset for at sikre en målrettet indsats over for barnet og forældrene. Formålet med det tættere samarbejde er:

- at sikre, at der hurtigere nås frem til en afgørelse,
- at sikre at konflikten mellem forældrene begrænses og
- at begrænse den belastning, som sagsbehandling hos flere myndigheder kan udgøre for barnet.

Herudover er der også behov for at sikre, at oplysninger i kommunen omkring barnets og familiens sociale forhold indgår i statsforvaltningens grundlag for den afgørelse, der træffes, herunder i sager om (mistanke om) vold og seksuelle overgreb i hjemmet.

9. Hvordan håndterer man pressen?

Ved enhver henvendelse fra pressen skal du henvise til kommunens presseansvarlige janus.ene-mark.nissen@albertslund.dk. I sager med overgreb, hvor der er stor bevågenhed fra pressens eller borgeres side, kan det være vigtigt, at der ikke går for lang tid, inden du udtaler dig til pressen. Det er vigtigt at være til rådighed, være godt forberedt og udvise empati for barnet, forældre, institutionen med mere.

Samtidig skal man finde balancen mellem sin tavshedspligt og at informere. Du må ikke udtale dig om mere, end hensynet til tavshedspligten giver mulighed for. Det er vigtigt at beskytte de involverede personer. Det er endvidere vigtigt at signalere, at kommunen vil forholde sig undersøgende og tage ansvar for eventuelle handlinger, hvis der er behov for det.

Det kan være relevant at nedsætte et presseteam, der mødes og lægger en plan for pressehåndteringen af sagen.

Du kan læse mere om håndtering af pressen ved at klikke på linket [pressehåndtering](#).

10. Hvor kan du hente yderligere information/bistand?

Du kan få yderligere information om emnet enten i form af konkret rådgivning eller ved at læse mere. Nedenfor følger kontaktinformationer og nyttige links:

- **[Trivselsportalen](#)**
Albertslund Kommunes tværfaglige portal for medarbejdere.
Trivselsportalen samler et overblik over alt fra risikoadfærd og tegn på alvorlig mistrivsel, til råd og vejledning i forhold til forebyggelse. Vælg fanen ”vold” eller ”seksuelle overgreb”.
- **[Socialstyrelsen: Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb](#)**
Socialstyrelsens beskrivelse af en række mulige tegn og reaktioner, symptomer og indikatorer på seksuelle overgreb.
- **[Rigshospitalet: Center for Seksuelle Overgreb](#)**
Link til kontaktoplysninger og åbningstider.
- **[Politi.dk: Seksualforbrydelser](#)**
Anmeld voldtægt og seksuelle overgreb til politiet her.
- **[JanusCentret](#)**
Center for børn og unge med seksuelle adfærdsproblemer.

Albertslund Kommune. Januar 2023

Albertslund Kommune